

เคล็ดลับการแปลวรรณกรรม

The Secret of Fiction Translation

เพ็ญศรี เคียงศิริ^{1*}

Pensri Kiengsiri

งานแปลและงานเขียนนั้นแบ่งเป็นสองประเภทใหญ่ๆ เรียกว่า Fiction และ Non- Fiction Fiction คือ วรรณกรรมหรืองานเขียนที่ใช้จินตนาการได้ โดยทั่วไปเป็นร้อยแก้ว บ้างเรียก บันเทิงคดี เช่น เรื่องสั้น นวนิยาย บทกวี บทภาพยนตร์ บทละครโทรทัศน์ เป็นต้น (ราชบัณฑิตยสถาน น. 181) ในขณะที่ Non-fiction เป็นเรื่องจริงที่ไม่มีการใช้จินตนาการมาเสริม เช่น รายงาน การประชุม บทความเรื่องการทำหมัน หรือ เรื่องการดูแลผู้สูงอายุ บ้างเรียกสารคดี (น. 286)

ในที่นี้ การแปลวรรณกรรมประเภทเรื่องสั้นและนวนิยาย โดยเฉพาะการเขียนนวนิยาย จากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ และจากภาษาอังกฤษมาเป็นภาษาไทยในบทความนี้ได้รวบรวมจากประสบการณ์ของผู้เขียนในการเป็นนักเขียน นักแปลและผู้สอนเกี่ยวกับการเขียนและการแปล หากผู้ที่จะแปล หรืออยากเป็นนักแปล รู้กฎเกณฑ์ทั่วไปสำหรับการแปลเรื่องสั้นและนวนิยายแล้ว ก็สามารถนำไปปรับใช้กับงานประเภทอื่นๆ ได้

นวนิยายมีหลายแนว หลายรูปแบบ เช่น ประเภทครอบครัว (family) อิงประวัติศาสตร์ (history-based) หรรษา (humour) ลึกลับ (mystery) โรแมนติก

---

* นักเขียนและนักแปล นามปากกา “นราวดี” อาจารย์พิเศษมหาวิทยาลัยรามคำแหง

(romance) วิทยาศาสตร์ (science) การสำรวจตนเอง (self examination) การค้นพบตนเอง (self discovery) และแนวสังคม (society)

การแปล Fiction หรือ Non-fiction หากขาดความระวัง หรือแปลผิดๆ หรือบิดเบือนความจริง โดยแปลไม่ตรงกับต้นฉบับ เช่นแปลข้อตกลงในสัญญา ซึ่งเป็น Non-fiction ไม่ตรงกับสัญญาในอีกภาษาหนึ่ง ก็อาจทำให้เกิดความเสียหายได้ ดังนั้นนักแปลจึงควรเคร่งครัดเรื่องกฎเกณฑ์ในการแปล

การแปลเรื่องสั้นและนวนิยาย

กฎทั่วไปสำหรับการแปลเรื่องสั้นและนวนิยาย อาจสรุปได้เป็น 10 ข้อ ดังนี้

1. ห้ามเติม (Don't add) ถ้าต้นฉบับเขียนว่า เขาลุกขึ้นไปล้างหน้า อย่าแปลเป็น เขาลุกขึ้นเดินซึ่มๆ ไปล้างหน้า เพียงเพราะวันนั้น ผู้แปลเองรู้สึกซึ่ม หรือ รู้สึกขยันอยากจะเติมสีสันลงไปในงานนั้น ในฐานะผู้แปล ไม่ใช่ผู้เขียน ไม่มีสิทธิ์ที่จะทำเช่นนั้น
2. ห้ามตัด (Don't cut) ถ้าต้นฉบับบอกว่า เขาพูดเสียงเกรี้ยวกราด อย่าแปลว่า เขาพูด เฉยๆ เพราะผู้แปลขี้เกียจ เปิดพจนานุกรมดูว่าเกรี้ยวกราด ภาษาอังกฤษแปลว่าอะไร บางคนตัดทิ้งจากหนึ่งถึงสองประโยค หรือ ตัดย่อหน้าตรงนั้นตรงนี้ทั้งย่อหน้า ซึ่งหากเป็นประโยคหรือย่อหน้าสำคัญ ก็จะทำให้ผู้อ่าน อ่านบางตอนของตอนต่อไปไม่รู้เรื่อง
3. ห้ามเปลี่ยนความหมาย (Don't change the meaning) ถ้าต้นฉบับบอกว่า ปีเตอร์ไม่ชอบแจ๊ค อย่าแปลตามสบายของผู้แปลว่า ปีเตอร์เกลียดแจ๊ค เพราะ “เกลียด” นั้น “แรง” กว่า “ไม่ชอบ” แล้วถ้าในเรื่อง ไม่มีตอนใดที่แสดงว่า

ปีเตอร์เกลียดแจ๊คถึงขนาดนั้น ผู้แปลก็จะทำให้ผู้เขียนดูประหลาด หรือเป็นตัวละคร ในฐานะที่ผู้เขียนบทความนี้เป็นทั้งนักแปลและนักเขียน (นามปากกา “นราวดี”) ขอแจ้งให้ทราบว่าคุณเขียนแต่ละคนนั้น คิดแล้วคิดอีกในการเลือกคำที่จะใช้ในทุกเหตุการณ์ของเนื้อเรื่อง ดังนั้น ผู้แปลไม่มีสิทธิ์เปลี่ยนแปลงข้อเขียนของผู้เขียน

- 4. ห้ามย้ายที่ของใจความ (Don't move the position of the context)** ออกไปนอกย่อหน้าของใจความนั้นๆ ซึ่งภายในย่อหน้านั้นผู้แปลอาจจะแปลแบบโยกย้ายส่วนหน้ากับส่วนหลังของประโยคได้บ้าง เพื่อให้สำนวนเป็นไทยหรือเป็นอังกฤษโดยไม่ขัดใจ แต่ถ้าทำการโยกย้ายข้ามย่อหน้า หรือเอาสามย่อหน้า มารวมกัน เพราะผู้แปลเห็นว่ามันสั้น หรือเมื่อเห็นย่อหน้าของเขายาวมากก็มาแบ่งเสียเองเป็นสามย่อหน้า งานแปลของผู้แปลจะทำให้ผู้มีหน้าที่ต้องอ่านนั้นหงุดหงิด เช่นครูที่ตรวจข้อสอบงานแปล หรือกรรมการตัดสินนวนิยายแปล เพราะเขาเทียบแล้วเทียบอีกกับต้นฉบับ ก็ยังหาจุดเริ่มต้นของย่อหน้าใหม่ของผู้แปลที่ตรงกับย่อหน้าของต้นฉบับนั้นไม่เจอ ต้องหาอยู่นาน จึงพบว่ามันอยู่ผิดที่เอาหลายๆ แถบไม่ช่วยให้อะไรดีขึ้นเลย เคยมีนวนิยายขายดีที่เจ้าของสำนักพิมพ์เลือกคนแปลผิด ส่งเข้าประกวด ปรากฏว่าถูกคัดออกไปตั้งแต่รอบแรกเพราะผู้แปล ‘ยำ’ จนสับสนหมดตั้งแต่ยกตัวอย่างมานี้
- 5. ต้องขยันเปิดพจนานุกรม (Don't be lazy to use dictionaries)** ถ้าต้นฉบับใช้คำว่า fling, hurl หรือ throw อย่าคิดว่าจะแปลง่ายๆ เป็น โยน หรือ ทิ้ง ได้สำหรับทั้งสามคำนี้ เพราะ throw แปลว่าโยนหรือทิ้ง แต่ fling

คือเหวี่ยงหรือขว้าง และ hurl คือปาหรือทุ่ม แต่ละคำแสดงถึงอารมณ์ที่แตกต่างกัน

6. **เมื่อมีสุภาษิตหรือสำนวนแบบที่เรียกว่า idiom ผู้แปลต้องขยันถามผู้รู้ (Don't hesitate to ask an expert)** อย่าเดาและแปลผิดๆ ในกรณีที่สุภาษิตของเขากับของผู้แปลในบางตอน มีให้เทียบกันได้ ก็อย่ารีบเอาของ target language มาใช้ แต่ควรต้องแปลของต้นฉบับหรือของ source language ออกมา เพื่อให้เป็นคำไวยากรณ์ของผู้อ่าน ยกตัวอย่างเมื่อมีคำว่า หนีเสือปะจระเข้ ในต้นฉบับ และเราจะต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษ ก็อย่ารีบใช้สุภาษิตของ target language ว่า “from the pot into the frying pan” แต่ควรใช้ว่า “from a tiger only to face a crocodile” เพื่อให้ผู้อ่านได้พบอะไรใหม่ ๆ ที่มีสีสันและน่าสนใจ
7. **ต้องรู้จักใช้สรรพนามและวาจาที่เหมาะสมกับสถานะภาพของตัวละครที่ผู้แปลกำลังแปลเรื่องราวของเขา (Use the suitable pronouns and dialogues)** เช่น คนที่เป็นนายจะไม่พูดกับคนรถว่า ผม คนรถจะไม่พูดกับนายว่า ฉัน และ เธอ และคนหาเช้ากินค่ำที่ไม่ได้เล่าเรียนมามากมาย จะไม่ถามภรรยาว่า “ทาน ข้าว กิน ได้ แล้ว ยัง คุณ” แต่จะพูดว่า “กิน ข้าว ได้ แล้ว ยัง ละ หิว แล้ว นะ” ทำนองนี้ ส่วนคำหยาบ คำด่าว่ารุนแรง หรือสบถสาบาน จะเห็นว่าเป็นของคนต่างชาติรุนแรงกว่าของไทยไม่น้อย ผู้แปลจึงต้องผ่อนปรนลงบ้าง เพื่อให้ผู้อ่านยอมรับหรือพอจะรับได้ ความหมาย ไม่จำเป็นต้องตรงกัน แต่ความหนักเบาควรใกล้เคียงกัน
8. **หากผู้แปลกำลังแปลจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย ทำสำนวนให้เป็นไทยเท่าที่จะทำได้ (Make the expressions Thai style)** มิฉะนั้นจะถูกหาว่า

ปล่อยให้หมีกลืนนมเนยออกไป เช่น “He woke up and found himself in a forest.” แทนที่จะแปลว่า “เขาตื่นขึ้นมาและพบตัวเองอยู่ในป่า” ก็ควรเป็น “เขาตื่นขึ้นและรู้ว่าเขาอยู่ในป่า” ส่วนนวนไทยไม่มีคำว่า “พบตัวเอง” ในทางกลับกัน หากกำลังแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ ก็ควรแปล ส่วนวนให้เป็นแบบอังกฤษ เช่น “ฉันบอกเขาแล้วบอกเขาอีก แต่เขาไม่ยอม ฟัง” แทนที่จะแปลว่า “I told him already and I told him again, but he won’t listen.” ควรแปลเป็น “I told him repeatedly but he won’t listen to me.”

9. **อย่าอ่านระหว่างบรรทัดมากเกินไป** (Don’t read too much between the lines) คืออย่าเดาความรู้สึกกับความตั้งใจของผู้เขียน แล้วสอดแทรกความรู้สึกกับความเข้าใจของผู้แปลเองเข้าไป บางครั้งผู้เขียนก็ต้องการทิ้งท้ายไว้ให้คนอ่านแต่ละคนสรุปเอาเอง
10. **พยายามรักษาเอกลักษณ์ของงานและของประเทศของผู้เขียน** (Try to keep the identity of the author’s work and of his country, source country) เช่น ท่านกวีเอกสุทรภูเป็นคนไทย หากท่านเขียนว่า 7 โยชน์ และเราต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษ และมีบรรณาธิการฝรั่งคนหนึ่งแนะนำให้เราแปลอย่างง่าย ๆ สบาย ๆ ว่า 7 leagues เมื่อเรารู้อยู่แล้วว่า โยชน์ กับ league นั้นเป็นระยะทางไม่เท่ากัน และ league ไม่ใช่เอกลักษณ์ในการคำนวณระยะทางของคนไทย เพื่อไม่ให้ source language ถูกบิดเบือน (แม้ไม่มากนักก็ตาม) และไม่ให้ประเทศของผู้เขียน (source country) สูญเสียเอกลักษณ์ เราไม่ควรทำตาม และควรต้องทำการค้นคว้า แล้วแปลเป็น 7 yote หรือ 7 yoach โดยมีเชิงอรรถบอกว่า One yoach is 16,000 metres.

การแปลนวนิยายจากภาษาหนึ่งไปอีกรายภาษาหนึ่ง

การแปลนวนิยายจากภาษาต้นทาง (source language) ไปยังภาษาปลายทาง (target language) จะต้องคำนึงถึง โครงสร้าง คำและไวยากรณ์ เป็นส่วนสำคัญในการใช้ภาษาและสไตล์ (The News Manual) การแปลภาษาที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้ คือการแปลจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย และ ภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ

การแปลเรื่องสั้นและนวนิยายจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ

ผู้แปลต้องไม่ลืมกฎทั่วไปทั้งสิบข้อดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ซึ่งควรต้องอ่านทบทวนบ่อยๆ

ข้อแนะนำเพิ่มเติมที่สำคัญและจำเป็นต้องรู้

1. ถามเจ้าของงานหรือพิจารณาก่อนแปลว่าจะให้แปลหรือจะแปลหากเป็นงานของเราเองเป็นภาษาอังกฤษแบบอังกฤษ British English / BE หรือ ภาษาอังกฤษแบบอเมริกัน American English/ AE ตัวอย่างเช่น ในระดับคำ กางเกงขายาว BE ใช้ trousers ในขณะที่ AE ใช้ pants อีกหนึ่งตัวอย่างคือ การสะกดคำว่า colour ซึ่ง BE สะกดเป็น colour แต่ AE สะกดเป็น color
2. ถามว่าจะให้สะกดชื่อคนและสถานที่ต่างๆ แบบสันสกฤต หรือ ตามกฎของราชบัณฑิตยสถาน หรือ ตามการออกเสียง เช่นคำว่า มาลีรัตน์ นั้น ในอดีตเขียนแบบสันสกฤตเป็น Maleerattana ถ้าเขียนในปัจจุบันตามแบบราชบัณฑิตยสถาน ใช้ Malirat หากเขียนตามการออกเสียง ใช้ Maleerat ปัจจุบันนี้ ทางราชบัณฑิตยสถานได้กำหนดให้ o เป็นทั้ง ออ และ โอ ดังนั้น คนชื่อ

นายโส จะต้องเขียนว่า Mr. So และคนชื่อพระลอ ก็เขียนว่า Pra Lo นอกจากนี้สำหรับทั้ง สระอิ และสระอี ก็ให้ใช้ i แทน คือไม่ว่าผู้หญิงจะชื่อ มาลี หรือ มะลี ก็ให้เขียนเป็น Mali

3. ถามว่าจะให้แปลแบบมี localization หรือไม่ การมี localization หมายความว่า หากผู้แปลมีประเทศอังกฤษเป็นเป้าหมายที่จะขายหนังสือแปลของตนให้มาก ผู้แปลก็ไม่ควรสะกดคำต่างๆแบบอเมริกัน และหากผู้แปลรู้ว่าชาวอังกฤษไม่รู้จักสิ่งของบางอย่างของไทย เช่น เสื้อราชปะแตน ผ้ายก ผ้าลาย ปิ่นโต เตาสามขา ผู้แปลควรทำ Glossary ชี้แจงไว้ที่ท้ายเล่ม
4. ผู้แปลต้องรู้จักใช้เครื่องหมายต่างๆ (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา 2558)
  - ใช้เครื่องหมายมหัพภาค . (full stop, period) เมื่อจบประโยค
  - ใช้เครื่องหมายจุลภาคหรือจุดลูกน้ำ , (comma) เพื่อคั่นท่อนต่างๆของประโยค หรือชื่อรายการโดยที่ก่อนรายการสุดท้าย ต้องมีคำว่า and
  - ใช้เครื่องหมายอัฒภาค ; (semi colon) เพื่อต่อประโยคสองประโยคเข้าด้วยกันเพราะเห็นว่าความหมายต่อเนื่องและไม่ยาวนานัก เช่น He said he would come; I don't think he would.
  - ใช้เครื่องหมายทวิภาค : (colon) เมื่อต้องการบรรยายสิ่งที่จะตามมา เช่น Mother wore her night attire : a sarong and a loose blouse.
  - ใช้เครื่องหมาย ยัติภังค์ (hyphen) สำหรับเชื่อมคำสองคำ เช่น คำว่า the sweet-eyed girl โดยควรรู้ว่า หากเป็นการเชื่อมคำที่เป็นคำนามทั้งคู่ เช่น clubhouse ไม่ต้องใช้

- ใช้เครื่องหมายอัญประกาศหรือ เครื่องหมายคำพูด (quotation marks, inverted commas) “.....” สำหรับ บทสนทนา และสำหรับเน้นความสำคัญของบางคำ เช่น “You said you “did not” tell him, but he said you did.”
- ใช้เครื่องหมายอัศเจรีย์ หรือ เครื่องหมายตกใจ ! (exclamation mark) ตามหลังข้อความที่ชวนให้ตกใจหรือประหลาดใจ ซึ่งเป็นการทำให้งานมีสีสัน แต่ถ้ามากเกินไปก็จะดาษดินและน่าเบื่อเมื่อตัวละครคิด นักเขียนบางคนจัดให้ความคิดนั้นอยู่ในเครื่องหมายคำพูดหรือเครื่องหมายอัญประกาศเดี่ยวแบบนี้ ‘.....’ แต่บางคนก็ไม่ได้ทำเช่นนั้น

ผู้แปลเลือกรูปแบบการแปลได้ แต่ต้องรักษารูปแบบให้สม่ำเสมอ มิฉะนั้นจะขาดสิ่งที่เรียกว่า regularity

5. หากผู้แปลไม่เข้าใจของภาษาอังกฤษ อย่าแปลให้ประโยคยาวนัก เพราะยิ่งยาวก็ยิ่งสับสน เช่น ประโยคนี้ประธานมีกี่คน คำกริยาต้องเติม s หรือไม่
 We like singing. ....ประธานหลายคน คำกริยาไม่ต้องมี s
 She likes singing.....ประธานคนเดียว คำกริยาต้องมี s
 นอกจากนี้ประโยคยาวๆ มักจะมีวลีฟ่วงเข้ามาบรรยายประธานบ้าง กรรมบ้าง ซึ่งจะเพิ่มความสับสน
6. เรื่องสั้นมีน้อยหน้า ควรแปลอย่างระมัดระวัง เพราะโอกาสที่จะแก้ตัวแทบไม่มีเลย แต่ถ้าผู้แปลแปลเรื่องยาวเช่น นวนิยาย แม้บางตอนหรือบางบทอาจจะแปลไม่ได้ดีนัก แต่ส่วนอื่น ตอนอื่นที่ตามมาอาจจะทำได้ดี ช่วยให้ผู้แปลขึ้นมา

ได้บ้าง ฉะนั้น จึงต้องใส่ใจงานแปลให้มาก โดยเฉพาะถ้าแปลเรื่องสั้น ถ้าผู้แปลแปลไม่ดี ผู้แปลอาจจะเอาหนังสือดีๆ มาขึ้นเขียงแล้วฆ่า โดยที่ผู้แปลเองก็ไม่รู้ตัว

การแปลเรื่องสั้นและนวนิยายจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย

ผู้แปลต้องไม่ลืมกฎทั่วไปทั้งสิบข้อดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ซึ่งผู้แปลควรต้องอ่านทบทวนบ่อยๆ

ข้อแนะนำเพิ่มเติมที่สำคัญและจำเป็นต้องรู้

1. ระวังอย่าใช้คำว่า ให้กับ เพราะควรเป็น ให้แก่
2. ให้แต่ ควรใช้กับผู้ที่มีอาวุโสสูงกว่าตัวผู้ให้เท่านั้น
3. อย่าใช้คำว่า ก่อน สองครั้งแบบซ้ำซ้อน เช่น
ก่อนที่จะมากินข้าว ไปอาบน้ำเสียก่อน

ควรใช้

ไปอาบน้ำ ก่อนที่จะมากินข้าว

4. อย่าใช้คำว่า และ กับ แต่ ผิดที่ ตัวอย่างที่ใช้ผิดที่ เช่น
เขามีจุมกโด่งตามคมแต่ร่างสูง

ในกรณีนี้ จุมกโด่ง ตามคม ร่างสูง ล้วนแต่เป็นสิ่งที่ดี เหตุใดจึงใช้คำว่าแต่ หน้าคำว่าร่างสูง

เศรษฐกิจไม่ดี แต่ทำท่าว่าจะไม่ดีไปอีกนาน

ในกรณีนี้ ความหมายคือ ตอนนี้ไม่ดี ต่อไปก็จะไม่ดีเหมือนกัน
ไม่ได้แตกต่างกัน จึงควรจะใช้คำว่า และ ไม่ใช่คำว่า แต่

เขาเป็นลูกผู้ดีมีตระกูล รวย ใจดี และ ไม่ห่อเลย

ควรจะเป็น

แต่ไม่ห่อเลย คือมีดีสามอย่าง แต่อีกอย่างไม่ค่อยดี...ไม่ห่อ

จำง่าย ๆ ว่าหากความหมายตามกัน ใช้ และ หากความหมายใด ส่วน
ไหน แตกต่างออกไป ให้ใช้ แต่

การตั้งชื่อเรื่อง

ผู้แปลจะตั้งให้ความหมายตรงกับชื่อเรื่องเดิมก็ได้ หรือคิดชื่อใหม่ที่
เหมาะสมก็ได้ นวนิยายของผู้เขียนทั้งสามเรื่องในนามปากกา “นราวัต” นั้น ผู้เขียน
ได้แปลเป็นภาษาอังกฤษ โดยให้ชื่อดังนี้

“รักเกิดในตลาดสด” เป็น “Love in the Fish Market”

“ฟ้าสว่างที่กลางใจ” เป็น “Arrival Of Dawn”

“ฟ้าใกล้ทะเลกว้าง” เป็น “The Sky So Near”

เรื่องแรก ที่ไม่ใช่คำว่า Fresh Market แต่เลือกใช้ Fish Market แทนนั้น เป็น
เพราะเมื่อสอบถามผู้รู้ เพื่อนหม่อมคนหนึ่งบอกว่าในหลายประเทศ ทางตะวันตก
Fresh Market มีของขายสารพัด ไม่ใช่กับข้าวกับปลาเท่านั้น

เรื่องที่สอง ฟ้าสางที่กลางใจ ตั้งชื่อว่า Arrival Of Dawn มีความหมายว่า การมาถึงของอรุณรุ่ง ซึ่งสื่อความหมายของชื่อในภาษาไทยได้อย่างชัดเจน

เรื่องที่สาม ฟ้าใกล้ทะเลกว้าง ตั้งชื่อว่า The Sky So Near เพราะถ้าจะเอาให้ครบตามชื่อในภาษาไทยก็จะยาวเกินไป เป็น The Sky So Near, The Sea So wide

ตัวอย่างการตั้งชื่อเรื่องแปลที่ไม่เหมาะสมซึ่งทำให้หนังสือขายไม่ดีมาแล้ว เช่น

“ไม่อยากเป็นควาย” บางประเทศไม่มีควาย ผู้คนที่นั่นไม่รู้จักรว่าควายหน้าตาเป็นอย่างไร และไม่รู้ว่าคคนไม่ฉลาดนั้นบางประเทศเรียกว่า “ควาย” เขาจึงไม่สนใจ

“ทำไมไม่มีปีแมว” เจ้าของหนังสือพยายามขายไปทางเวียดนาม แต่คนเวียดนามรู้ยู่แล้วว่าไม่มีปีแมว เขาก็ไม่สนใจ

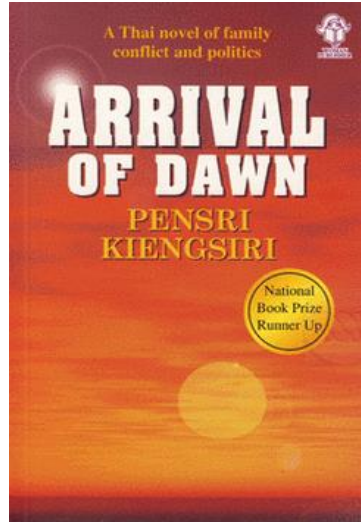
ส่วนหนังสือแปลเกี่ยวกับมวยไทยที่เจ้าของตั้งชื่อว่า “Kick Boxing” นั้นตรงเป่าชัดเจน ผู้อ่านสัมผัสสรรรสรส ปรากฏว่ขายดีมาก

ตัวอย่างจากงานเขียนสามเล่ม

นวนิยายที่ผู้เขียนได้เขียนไว้ในนามปากกา “นราวดี” นั้นมีหลายสิบเรื่อง ซึ่งผู้เขียนไม่เคยคิดให้ผู้อื่นแปล แต่ได้แปลเองแล้ว 3 เรื่อง คือ “ฟ้าสางที่กลางใจ” ที่ได้รับการคัดสรรให้เป็นหนึ่งในหนังสือดีที่เด็กและเยาวชนควรอ่าน และได้รับ 3 รางวัลด้วยกัน รางวัลครั้งหลังสุดคือรางวัล “หนึ่งเขตหนึ่งวรรณกรรมของกรุงเทพมหานคร” คือในปี 2557 ในโครงการรณรงค์กรุงเทพมหานครเป็นมหานครแห่งการอ่านตามพันธกิจเมืองหนังสือโลก คือกรุงเทพ ฯ มี 50 เขต ให้แต่ละเขต

เลือกนวนิยายที่เห็นว่าดีเลิศเป็นนวนิยายของเขตตน นวนิยายเรื่องนี้ได้รับเลือกโดยเขตบางนา มีแก่นเรื่องสะท้อนสังคมที่ตัวละครเอกเป็นผู้เล่าเรื่องของตนเอง ผู้เขียนได้จำลองเรื่องราวชีวิตของครอบครัวหนึ่งที่มีแม่เป็นคนมีอุดมการณ์และมีความมุ่งมั่นให้ลูกสาวคนโตเป็นเสาหลักให้แก่ครอบครัว โดยที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอให้เห็นว่า รากฐานที่มั่นคงของสังคมย่อมขึ้นอยู่กับความรัก ความรับผิดชอบและกำลังใจที่คนในครอบครัวมอบให้กัน โดยแต่ละคนควรรู้และรับผิดชอบต่อในส่วนของตนที่ควรยืนบนลำแข้งของตนเอง หาเลี้ยงครอบครัวของตนเองด้วย มิใช่เอาแต่แบมือคอยรับความช่วยเหลือจากญาติพี่น้อง

ตัวอย่างตอนที่ผู้เขียนนำมาวิเคราะห์นี้เป็นตอนแรกของเรื่องที่ตัวละครเอกคือ อรพรรณ ลูกสาวคนโตรำพึงถึงชีวิตตัวเองซึ่งมีชีวิตอยู่เพื่อแม่และน้องๆจนต้องแลกกับความสุขของตนเอง

ต้นฉบับภาษาไทย

ฉันจะแต่งงานตอนอายุสี่สิบห้าปีดีหรือไม่ ก็จะต้องเร็วกว่านี้ได้อย่างไรในเมื่อตอนนี้ฉันตกเข้าไปสี่สิบห้าปีแล้ว ถ้าฉันแต่งงานตอนอายุมากเช่นนี้ จะมีคนหัวเราะเยาะหรือเปล่า จะมีคนพูดเล่นเห็นเป็นเรื่องตลกแม้ต่อหน้าฉันหรือเปล่า จะมีคนสมเพชฉันหรือไม่ และหากชีวิตแต่งงานของฉันประสบความสำเร็จล้นหลาม จะมีคนสมน้ำหน้าฉันไหม ว่าแก่แล้วแต่ไม่เจียมตัวและไม่เจียมใจ

(ฟ้าสว่างที่กลางใจ, น.9)

ฉบับแปลภาษาอังกฤษ

Was it advisable for me to get married when I was forty five years old? How could I have done so before this, having now reached this grand age? If I got married at this age, would some people laugh mockingly at me? Would someone regard it as a joke and make fun about it even before my face? Would someone pity me? And if my marriage failed, would some people think it served me right for not humbly keeping myself, body and soul, in check at my age.

(Arrival of Dawn, p.7)

จากย่อหน้าในสองภาษาข้างบนนี้ จะเห็นว่าผู้เขียนซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้แปล ได้ทำตามกฎเกณฑ์ที่ควรทำ คือไม่ได้เติมใจความ หรือตัดใจความ หรือเปลี่ยนความหมายของคำจากต้นฉบับภาษาไทย หากใครแปลเรื่องนี้ และคิดว่าย่อหน้าข้างบนนี้ไม่สำคัญ และตัดทิ้งไป ก็เท่ากับคนๆนั้น มิได้เสนอความคิดเห็นของคนไทยที่คิดว่าเมื่ออายุมากแล้วจะแต่งงานก็อายุชวบ้าน แล้วคนอ่านก็รู้จักคนไทยดีขึ้น กับไม่เข้าใจวิถีชีวิต ความคิดความอ่านของคนไทย ไม่รู้อะไรดีขึ้นเกี่ยวกับขนบธรรมเนียม ประเพณีของชาวไทย ทั้งที่เขาพยายามอ่านอย่างเอาใจใส่จนหมดเล่ม

นวนิยายเรื่องที่สองที่นำมาเป็นตัวอย่างในการวิเคราะห์งานแปลของผู้เขียนเอง คือ **รักเกิดในตลาดสด** เป็นนวนิยายแนวตลก เรื่องราวชาวตลาด ความ

รักของสองหนุ่มสาวที่เผชิญอุปสรรคบ้างจากครอบครัวฝ่ายหญิง ตัวละครส่วนมาก เป็นลูกหลานพ่อค้าแม่ค้าในตลาด การดำเนินเรื่องให้เห็นถึงชีวิตของคนที่เราพบเห็น กันทุกวัน ในโลกแห่งความจริง นวนิยายเรื่องนี้ได้นำไปทำเป็นละครโทรทัศน์ 2 ครั้งประสบความสำเร็จอย่างมาก มีผู้นำไปแปลใช้ชื่อเรื่องว่า Love Starts at the Fresh Market: Ruk Kerd Nai Talad Sod อัฟโหลดลง YouTube ซึ่งแน่นอนว่า บทภาพยนตร์ที่แปลเป็นภาษาอังกฤษย่อมไม่ตรงกับที่ผู้เขียนแปลเองอยู่แล้ว อีกทั้ง ไม่มีความจำเป็นต้องนำมาเปรียบเทียบกัน ผู้อ่านที่สนใจสามารถหาอ่านฉบับ แปลภาษาอังกฤษได้ทั่วโลกเช่นกัน เช่น ที่หอสมุดแห่งชาติออสเตรเลีย (National Library of Australia)

ตัวอย่างในตอนหนึ่งจากเรื่องนี้เป็นตอนต้นเรื่องที่บรรยายถึงสภาพของ ตลาดสดซึ่งเราสามารถเห็นได้ทั่วไป

ต้นฉบับภาษาไทย

พุทธศักราช 2522

เช้าวันนั้นตลาดสดซอยทองหล่อใกล้มุมถนนสุขุมวิทและซอยทองหล่อ ก็เหมือนกับทุกเช้า เต็มไปด้วยชีวิตชีวาและสรรพสำเนียงสารพัดชนิด ผู้คนเป็นร้อยๆ ผลัดกันเดินเข้าเดินออกขวักไขว่ ฝ่ายชายไม่ค่อยระมัดระวังตัว เพราะว่าหากบังเอิญไปชนฝ่ายหญิง ก็กระหิม่ว่าตนเป็นฝ่ายได้เปรียบ ฝ่ายหญิงที่ไว้ตัวก็เดินตัวลีบคอยหลบไม่ให้เสียเปรียบ แต่บางคนที่เป็นมา่ยมานาน หรือเป็นสาวทีนทีก ก็ชอบให้ “บังเอิญ” ชนกับฝ่ายชาย จึงเดินอย่างอะร้อร่าม ถือว่าเดินชนกันบ้างเล็กน้อย ก็ศรีมๆดีเหมือนกัน

(รักเกิดในตลาดสด, น. 1)

ฉบับแปลภาษาอังกฤษ

The year was 1979

That morning, Thonglor Fish Market, near the corner of Sukumvit Road and Soi (lane) Thonglor, was as every morning, full of life and all kinds of noises. People by the hundreds took turns to walk in and out. The men were not particularly careful, because if they accidentally bumped into women, they considered it their gain. But the conservative women made themselves small and dodged accidental contact, because if it happened, they considered it their loss.

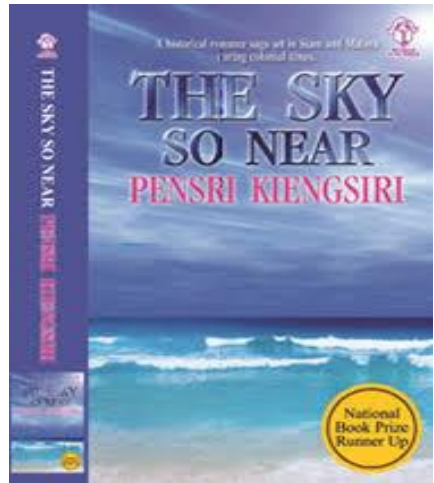
However, some long-time widows and lonely spinsters did the opposite. They thought of the seemingly unintentional bumps into the men as small yet worthy delights.

(Love in the Fish Market, p. 9)

จากย่อหน้าข้างบน ในสองภาษานี้ผู้ศึกษางานแปลจะเห็นว่า มีหลายข้อจากกฎทั่วไป และจากข้อแนะนำเพิ่มเติมทยอยกันมาปรากฏ เช่นการใช้เครื่องหมายคำพูดเพื่อเน้นความหมายของคำที่สำคัญ คือ “บังเอิญ” ให้รู้ว่าไม่ใช่บังเอิญจริง แต่เจ้าตัวชอบทำให้ดูคล้ายบังเอิญเพื่อจะให้เกิดความครี้ออกครี้อใจ นอกจากนี้ก็เป็นโอกาสที่จะศึกษาการใช้คำพูดที่ความหมายของแต่ละคำไม่จำเป็นต้องตรงกัน แต่สื่อความได้ชัดเจนและถูกต้อง ทั้งนี้ก็เพื่อไม่ให้มีกลิ่นกะปริดออกมามากในสำนวนที่เป็นภาษาอังกฤษ เช่น ตัวอย่างคำว่าเดินอย่างอระรำอระรำ ผู้แปลสรุปบอกว่าเดินอย่างตรงกันข้าม (กับการทำตัวลึบ) ซึ่งก็ถูกต้องตามความเป็นจริง และไม่ทำให้สำนวนการแปลนั้นเย็นเยื่อ

นวนิยายเรื่องที่สามที่ผู้เขียนบทความนี้เขียนเองและแปลเองเป็นภาษาอังกฤษคือ **ฟ้าใกล้ทะเลกว้าง** เป็นนวนิยายที่ได้รับรางวัลชมเชยจากคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ ปี 2538 เป็นเรื่องเกี่ยวกับความผูกพันฉันท์มิตรระหว่างครอบครัวหนุ่มจีนและไทย ตัวละครเอก ฮงชวน หนุ่มจีนฮกเกี้ยนเข้ามาเผชิญโชคในเมืองไทยพบกับครอบครัวของ ทักซ์ สองครอบครัวมีชีวิตต่างกันอย่างสุข ทุกข์ แต่มิตรภาพยังยืนยงจนกระทั่งถึงรุ่นลูกที่ได้ผูกสมัครรักใคร่กัน

ตัวอย่างที่ยกมานี้เป็นเหตุการณ์ในยุคที่บ้านเมืองอยู่ในช่วงที่เหตุการณ์บ้านเมืองอยู่ในภาวะวิกฤติ และสมาชิกในครอบครัวต้องหันหน้าปรึกษากัน

ต้นฉบับภาษาไทย

“ถ้าเราต้องเสียหัวเมืองในมลายูให้อังกฤษเช่นเมืองกลันตัน คุณพ่อคุณแม่จะยังอยู่ที่นี้อีกต่อไปไหมคะ”

“พ่อกับพวกข้าราชการทั้งหมดคงต้องกลับ คนไหนไม่อยากจะกลับก็ต้องลาออกจากราชการ ส่วนคนที่ไม่ใช่ข้าราชการนั้น จะอยู่หรือจะกลับก็ได้ หลายคนคงต้องอยู่ เพราะแต่งงานมีลูกมีหลานกับคนที่นี้ก็มีมาก”

“ถ้าคุณพ่อคุณแม่ไป แล้วทักษ์กับพุดซ้อนล่ะคะ” ใบหน้าของพุดซ้อนเศร้า

“อย่าเพิ่งคิดอะไรมาเลยลูก” คุณนายวงจันทร์ปลอบ “คงไม่เกิดขึ้นง่ายๆ หรือก”

“ไม่แน่หรอกแม่วงจันทร์” สามีของหล่อนขัดขึ้น “มันเกิดขึ้นไม่ยากเลย และที่พุดซ้อนถามก็สำคัญ” ท่านหันไปทางบุตรบุญธรรม “ทักษ์ ถ้าหากพ่อแม่และคนอื่นๆ กลับไปฝั่งไทยหมด ทักษ์กับพุดซ้อนคิดจะไปกับพ่อแม่หรือไม่”

ทักษ์นิ่ง ใจหนึ่งอยากจะไปด้วย เพราะเขารักและนับถือบิดามารดาทั้งสองด้วยใจจริง แต่อีกใจหนึ่งก็เป็นห่วงพ่อแม่ และพี่น้องๆ ที่แท้จริงของเขา พร้อมทั้งอาลัยบ้านเกิดเมืองนอน

(ฟ้าใกล้ทะเลกว้าง, น. 90 - 91)

ฉบับแปลภาษาอังกฤษ

“If this happens, will you and Mother be still with us here?”

The Governor turned to his daughter-in-law, “I’ll be recalled to Bangkok. So will all Siamese officials here, be called back to Siam. Those wishing to remain here will have to resign from their posts. But those in private employment can choose to go or stay. I’m sure many who are married to Kelantan people will want to stay.”

“If you leave, how about Thak and me?” Putsorn looked sad.

“Don’t worry about that now,” Wongchan said. “It won’t happen so easily.”

“Wongchan, it can happen without difficulty,” her husband said. “Putsorn has asked a very important question,” He turned to look at Thak, his eyes showing love mingled with sadness. “Thak, when the time comes for your mother and I, and the officials to leave, will you and Putsorn be coming with us?”

Thak kept quiet. Although he had great love for his foster parents, he felt a deep loyalty to the land where he was born, and attachment to his biological parents, his brother and sisters.

(The Sky So Near, p. 121-122)

ผู้อ่านจะเห็นจากข้อความที่นำมาให้เป็นตัวอย่างนี้ว่าการใช้คำ การเรียงคำ ก่อนข้างจะสะดวกสบายขึ้นเพราะความเข้มงวดลดน้อยลง เนื่องจากนักวิชาการและผู้อ่านเรื่องแปลเริ่มยอมรับการแปลแบบ free style มากขึ้น แต่ผู้แปลก็ต้องไม่ละเมิดข้อกฎที่จะไม่ตัด ต่อ เติม หรือเปลี่ยนความหมายของผู้เขียน อีกเรื่องหนึ่งที่นักแปลควรจำคือคนไทยไม่ชอบประโยคแบบ passive form หรือ กรรมวาจก เช่น ฉันทถูกเชิญไปงานที่สถานทูตอังกฤษ ควร เป็นฉันทได้รับเชิญ แต่ในบางกรณีก็ขึ้นอยู่กับความหมาย ซึ่งทำให้ต้องใช้ passive form ดังตอนที่ยกมานี้ เช่น “I’ll be

recalled to Bangkok.” “So will all Siamese officials here, be called back to Siam.” แปลมาจาก “พอกับพวกข้าราชการทั้งหมดคงต้องกลับ ไม่ได้หมายถึง กลับเอง แต่ถูกเรียกตัวกลับ ผู้อ่านที่ไม่เข้าใจเหตุการณ์และอ่านไม่ถนัด อ่านอาจตีความหมายผิดไปก็ได้ นอกจากนั้น ยังแบ่งเป็นสองประโยคเพื่อให้อ่านง่าย สบายตา ได้อรรถรส ในขณะเดียวกัน ยังเก็บความครบถ้วน

สรุป

สำหรับการแปลวรรณกรรมนั้น ผู้แปลต้องมีความละเอียดมาก และควรต้องชำนาญอย่างยิ่งใน source language กับ target language มิฉะนั้นผู้แปลจะไม่รู้ซึ่งถึงอารมณ์ที่ละเอียดอ่อนของตัวละคร แล้วอาจใช้คำ target language ที่ความหมายไม่ลึกซึ้งพอหรือไม่ลึกซึ้งเท่าในต้นฉบับ ทำให้งานแปลของเขาต้องหย่อนในอรรถรส

แต่งงานแปลก็ไม่ยากไปกว่าผู้ใดจะพิชิต หากผู้นั้นมีใจรักเพียงพอสำหรับงานนี้ ขยันฝึกฝน และมีความอดทน

บรรณานุกรม

- เพ็ญศรี เคียงศิริ. (2546). *ฟ้าใกล้ทะเลกว้าง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ เพื่อนดี.
- เพ็ญศรี เคียงศิริ. (2551). *ฟ้าสว่างที่กลางใจ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ นานามีบู๊คส์.
- เพ็ญศรี เคียงศิริ. (2554). *รักเกิดในตลาดสด*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ แสงดาว.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2548). *พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด อรุณการพิมพ์.
- Kiangsiri, Pensri. (2000). *Love in the Fish Market*. Bangkok: Maple Books Publishing Company.
- _____. (2009). *Arrival of Dawn*. Bangkok: Prapansarn Publishing Company.
- _____. (2010). *The Sky So Near*. Bangkok: Prapansarn Publishing Company.
- The News Manual, Chapter 13 Language & Style – translation.
- Retrieved November 1, 2014 from www.thenewsmanual.net